

////////////////////////////////////
BROCHURE
RANDVOORWAARDEN 2022

publicatiedatum / 6.04.2022

////////////////////////////////////
DISCLAIMER

Het Departement Landbouw en Visserij wil met deze brochure het publiek en vooral de landbouwer concreet informeren over de randvoorwaarden in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid.

Deze gegevens:

- ▶ omvatten uitsluitend informatie van algemene aard die niet op de specifieke omstandigheden van enige persoon of entiteit gericht is;
- ▶ zijn niet noodzakelijk alomvattend, volledig, nauwkeurig of bijgewerkt;
- ▶ vormen geen professioneel of rechtskundig advies.

Redactiedatum: 6-april 2022

versie 02

aanpassing (zie groene tekst): toevoeging van 'LVG: loods volle grond' aan de gespecialiseerde productiemethodes

COLOFON

Deze brochure is een initiatief van het Departement Landbouw en Visserij.

Vragen van algemene aard kunt u steeds richten aan Inkomenssteun.controles@lv.vlaanderen.be

Verantwoordelijke uitgever

Secretaris-generaal

Patricia De Clercq,

Departement Landbouw en Visserij

6.9.2 Provinciale diensten van het Agentschap voor Natuur en Bos 55

6.9.3 Buitendiensten van de Mestbank van de Vlaamse Landmaatschappij 56

1 INLEIDING

1.1 WAT ZIJN DE RANDVOORWAARDEN?

De hervorming van het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) in 2003, ook gekend onder de naam “Mid Term Review (MTR)”, betekende een fundamentele ommezwaai van het gevoerde landbouwbeleid in de Europese Unie. Met de invoering van de bedrijfstoeslagregeling en het opleggen van randvoorwaarden beoogde het hervormde GLB een duurzame, marktgerichte landbouw te bevorderen die in overeenstemming is met de wensen van de maatschappij.

In het huidige GLB dat sinds 2015 van toepassing is, zijn de randvoorwaarden behouden, weliswaar in een licht gewijzigde en vereenvoudigde vorm.

De uitbetaling van de steun blijft gekoppeld aan de naleving van de randvoorwaarden. Het gaat daarbij om alle rechtstreekse steun (basisbetaling, premie voor vergroening, betaling voor jonge landbouwers, premie voor het behoud van de gespecialiseerde zoogkoeienhouderij, premie voor het produceren van vleeskalveren) en steun uit het Vlaams Programma voor Plattelandsontwikkeling (PDPO) voor agromilieu- en klimaatmaatregelen (AMKM), hectaresteen bio en bebossingsmaatregelen.

Een landbouwer die één of meer randvoorwaarden niet naleeft, moet er rekening mee houden dat hij minder steun uitbetaald kan krijgen.

De randvoorwaarden zijn onderverdeeld in drie categorieën van maatregelen:

- a) het milieu, klimaatverandering en een goede landbouwconditie van grond (zie hoofdstuk 2);
- b) de volksgezondheid, de diergezondheid en de gezondheid van planten (zie hoofdstuk 3);
- c) het dierenwelzijn (zie hoofdstuk 4).

Ze bestaan uit enerzijds beheerseisen en anderzijds uit normen voor een goede landbouw- en milieuconditie:

- ▶ De uit de regelgeving voortvloeiende beheerseisen (RBE) zijn gebaseerd op 13 Europese richtlijnen en verordeningen die betrekking hebben op milieu, volksgezondheid, diergezondheid, gezondheid van planten en dierenwelzijn. Dit zijn geen nieuwe verplichtingen voor de landbouwers (zie ook Bijlage 1).
- ▶ De normen voor een goede landbouw- en milieuconditie (GLMC) van grond hebben betrekking op de thema's water, de bodem en koolstofvoorraad, de biodiversiteit en het minimaal onderhoud van het landschap. Deze normen zijn regionaal ingevuld via een besluit van de Vlaamse regering. Het gaat om maatregelen die hun nut bewezen hebben, tot de goede landbouwpraktijk behoren en ook controleerbaar zijn.

De verplichting tot het behoud van het blijvend grasland waarbij elke landbouwer een minimum areaal blijvend grasland moest in stand houden is vanaf 2017 niet langer een randvoorwaarde en behoort enkel nog tot de vergroeningsverplichtingen. Dit betekent echter niet dat elk perceel grasland zomaar kan gescheurd worden. Op de percelen beschermd onder de natuurwetgeving gelden nog steeds onder de randvoorwaarden (i) het verbod op scheuren van ecologisch kwetsbaar blijvend grasland (EKGB), (ii) verbod op scheuren van blijvend grasland in VEN-gebieden, en (iii) behoud van blijvend grasland op zeer hoog erosiegevoelige percelen.

////////////////////////////////////

2.1.1.3 Correcte mestbalans

De mestbalans is een instrument om na te gaan of de productie, het gebruik en de aan- en afvoer van meststoffen op een land- of tuinbouwbedrijf in evenwicht zijn. De Mestbank berekent de mestbalans van een productiejaar onder meer op basis van de gegevens in de mestbankaangifte, de verzamelaanvraag van het Departement Landbouw en Visserij en de mesttransporten. Er wordt altijd een mestbalans opgemaakt voor stikstof én fosfaat. Een mestbalans kan pas berekend worden nadat het productiejaar voorbij is en als alle noodzakelijke gegevens definitief beschikbaar zijn bij de Mestbank.

De Mestbank gebruikt de mestbalans in de risicoanalyse voor de selectie van bedrijven die worden onderworpen aan een doorlichting. Niet zozeer het eindresultaat van de mestbalans, maar vooral de interne samenhang van de verschillende elementen in de mestbalans is een belangrijk criterium. Als na een doorlichting blijkt dat een bedrijf nutriëntenverliezen heeft naar het milieu, kan de Mestbank boetes en/of maatregelen opleggen en kan een sanctie in het kader van de randvoorwaarden toegepast worden.

2.1.1.4 Uitrijregeling voor meststoffen

Bemesting gebeurt best op een ogenblik dat het gewas stikstof nodig heeft voor de vorming van bladeren en wortels. Dan zijn de hoeveelheden stikstof die in het grond- en oppervlaktewater terechtkomen door uitspoeling relatief kleiner. Om die reden is het spreiden van mest aan vaste regels onderworpen en in bepaalde periodes niet toegestaan. Landbouwers moeten het uitrijverbod voor mest naleven.

Met de recente wijzigingen van het mestdecreet (MAP 6) is de uitrijregeling geharmoniseerd. Daardoor krijgen meststoffen met gelijkaardige eigenschappen op vlak van stikstofvrijstelling, dezelfde uitrijregeling. Het type meststof bepaalt m.a.w. in welke periode de meststof mag opgebracht worden en onder welke voorwaarden. De meststoffen zijn opgedeeld in drie types:

▶ **meststoffen van type 1:** stalmest, champost en traagwerkende meststoffen

- > stalmest: een mengsel van stro en uitwerpselen van runderen, paarden, schapen, geiten of varkens, met een drogestofgehalte van minimaal 20 procent. De vaste mest in het mengsel moet afkomstig zijn van dieren die zijn gehuisvest in ingestrooide stallen of van het bewerken van dierlijke mest met stro. Mengsels met uitwerpselen van pluimvee worden niet beschouwd als stalmest.
- > champost: afgeogste champignonmest, die overblijft na het telen van champignons.
- > traagwerkende meststoffen: gecertificeerde gft- en groencompost of bewerkte dierlijke mest en andere meststoffen met een attest als traagwerkende meststof.

▶ **meststoffen van type 2:** alle meststoffen die niet tot type 1 of 3 behoren

▶ **meststoffen van type 3:** kunstmest, spuiroom en effluenten

- > kunstmest;
- > spuiroom: drainwater dat niet hergebruikt wordt als voedingswater, afkomstig van de teelt van planten op groeimedium;
- > effluenten: meststoffen ontstaan uit de biologische behandeling van dierlijke of andere meststoffen door middel van nitrificatie of denitrificatie, met uitzondering van het ontstane slib van de biologische verwerking.

De uitrijperiode is voor bepaalde types meststoffen daarnaast afhankelijk van:

- ▶ de **teelt** (akkerland, grasland of specifieke teelten) en
- ▶ het **bodemtype** (zware kleigrond of niet).

////////////////////////////////////

op de website van de Vlaamse Landmaatschappij. Teelten die niet in deze lijst van vanggewassen voorkomen en die na de oogst van de hoofdteelt als nateelt worden ingezaaid (bijv. wintergranen, wintergroenten,..) tellen niet mee om te voldoen aan de verplichte oppervlakte vanggewassen.

Regionale en lokale verschillen in de waterkwaliteit vereisen verschillende maatregelen. In gebieden waar nog een grote verbetering van de waterkwaliteit moet gerealiseerd worden, zijn strengere maatregelen nodig dan in gebieden waar de waterkwaliteitsdoelstellingen bijna of al gerealiseerd zijn. Daarom wordt in MAP 6 de overstap gemaakt naar een nieuwe, meer verfijnde indeling van Vlaanderen in 4 gebiedstypes:

- ▶ gebiedstype 0: waterkwaliteitsdoelstelling is gehaald
- ▶ gebiedstype 1: waterkwaliteitsdoelstelling is in zicht
- ▶ gebiedstype 2: middelgrote afstand tot de waterkwaliteitsdoelstelling
- ▶ gebiedstype 3: grote afstand tot de waterkwaliteitsdoelstelling

Die nieuwe indeling in gebiedstypes, vervangt de vroegere afbakening van de focusgebieden.

Als basisregel geldt dat landbouwers op percelen in gebiedstype 1, 2 en 3, die geen zware kleigrond zijn, na een hoofdteelt, die uiterlijk op 31 augustus werd geoogst, uiterlijk op 15 september een vanggewas moeten inzaaien, tenzij ze er een nateelt inzaaien.

Het vanggewas moet minstens tot de volgende data worden aangehouden:

- ▶ op percelen gelegen in de landbouwstreek 'de Leemstreek': minstens tot en met 30 november;
- ▶ op alle andere percelen: minstens tot en met 31 januari van het volgende jaar.

Extra maatregelen gelden voor landbouwers met percelen in gebiedstype 2 en 3. Zij moeten een toenemend percentage vanggewassen of laag-risico nateelten inzaaien. Voor de inzaai van de nateelt is geen inzaaidatum bepaald. Jaarlijks berekent de Mestbank het doelareaal van elke landbouwer. Het doelareaal is de minimum oppervlakte bouwland in gebiedstype 2 en 3, waarop de landbouwer een vanggewas of laag-risico nateelt moet inzaaien. Hoe de Mestbank het doelareaal bepaalt, is terug te vinden op de pagina [Berekening referentiepercentage](#) van de website van de Vlaamse Landmaatschappij.

Het vanggewas op percelen in gebiedstype 2 en 3 moet minstens tot de volgende data worden aangehouden:

- ▶ op de zware kleigronden: minstens tot en met 15 oktober;
- ▶ op percelen gelegen in de landbouwstreek 'de Leemstreek', die geen zware kleigronden zijn: minstens tot en met 30 november;
- ▶ op alle andere percelen: minstens tot en met 31 januari van het volgende jaar

Alle relevante informatie over de verplichte inzaai van vanggewassen heeft de Vlaamse Landmaatschappij samen gebracht in de 'fiche vanggewassen' op de pagina [Verplichting tot het inzaaien van vanggewassen](#) op hun website:

2.1.2 Bufferstroken langs waterlopen (GLMC1)

2.1.2.1 Gewasbeschermingsmiddelvrije zone langs waterlopen

Landbouwers moeten een gewasbeschermingsmiddelvrije zone respecteren van één meter breed landinwaarts gemeten vanaf de bovenste rand van het talud van de bevaarbare waterlopen en de onbevaarbare waterlopen van eerste, tweede of derde categorie ingedeeld op grond van de wet van 28 december 1967 betreffende de onbevaarbare waterlopen. Op de fotoplannen van de verzamelaanvraag worden deze waterlopen voorgedrukt.

////////////////////////////////////

Tabel 1 geeft weer in welke gevallen een vergunning nodig is en wie de vergunning verleent.

Tabel 1: Vergunningsplicht bij het gebruik van water voor irrigatie

Type	Voorwaarde	Vergunning?	Verantwoordelijke
Grondwater	VLAREM klasse 3	Melding	College van Burgemeester en Schepenen
	VLAREM klasse 2	Vergunning	College van Burgemeester en Schepenen
	VLAREM klasse 1	Vergunning	Deputatie
Bevaarbare waterlopen	< 500 m ³ /jaar	Melding	Westen en centrum van Vlaanderen: Waterwegen & Zeekanaal, Oosten van Vlaanderen: Vlaamse Waterweg
	> 500 m ³ /jaar	Vergunning	Westen en centrum van Vlaanderen: Waterwegen & Zeekanaal, Oosten van Vlaanderen: Vlaamse Waterweg
Onbevaarbare waterlopen	Vaste constructie	Vergunning	1e categorie: Vlaamse Milieumaatschappij (VMM), 2e en 3e categorie: provincies, gemeenten, steden, Polders en watering
	Polder of watering	Vergunning	Polders en watering

* In de Vlaamse Hydrografische Atlas kan u de bevaarbare en onbevaarbare waterlopen terugvinden www.geopunt.be

** Indien de waterloop zich binnen een poldergebied of watering bevindt, moet rekening gehouden worden met mogelijk bestaande politiereglementen binnen het gebied die de watervang afhankelijk kunnen stellen van een vergunning of toelating.

Meer informatie : De Vlaamse Waterweg www.vlaamsewaterweg.be , VMM : www.vmm.be

2.1.4 Bescherming grondwater (GLMC3)

2.1.4.1 **Bescherming van de kwaliteit van het grondwater tegen verontreiniging door gevaarlijke stoffen**

Het direct lozen van gevaarlijke stoffen uit de lijst 1 en 2 van bijlage 2b van Vlarem I (zie Bijlage 2) is verboden, en ook het indirect lozen van gevaarlijke stoffen uit lijst 1 is verboden. Voor het indirect lozen van stoffen uit lijst 2 is een milieuvergunning nodig.

Direct lozen wordt gedefinieerd als het toevoegen of verspreiden van stoffen in het grondwater zonder doorsijpelen in de bodem of de ondergrond.

Indirect lozen daarentegen is het toevoegen of verspreiden van stoffen in het grondwater na doorsijpelen in de bodem of de ondergrond.

De hoogste grondwaterstand in het gebied is steeds bepalend voor het vaststellen van een directe of indirecte lozing.

De bepalingen over het lozen in het grondwater zijn niet van toepassing op:

- de uitspreiding van meststoffen mits de opgelegde grenswaarden of toegelaten hoeveelheden en/of de gebruiksaanwijzingen worden nageleefd conform de bepalingen van het mestdecreet;

////////////////////////////////////

- ▶ buiten de waterwingebieden en de beschermingszones type I, II en III, de uitspreiding van stoffen voor gebruik in land- en tuinbouw, mits de opgelegde grenswaarden of toegelaten hoeveelheden en/of de gebruiksaanwijzingen worden nageleefd.

2.1.4.2 Afdekken van boorgaten van verlaten grondwaterwinningen

Boorputten voor het winnen van grondwater mogen geen aanleiding geven tot verontreiniging van de watervoerende lagen doorheen de boorgaten. Om die reden moet de ontsluiting van de watervoerende laag van de boorgaten van verlaten waterwinningen afgedekt worden indien ze een potentieel gevaar voor verontreiniging vormen.

De buitengebruikstelling en het opvulschema moet gemeld worden aan de Vlaamse Milieumaatschappij.

2.2 BODEM EN KOOLSTOFVOORRAAD

2.2.1 Minimale bodembedekking (GLMC4)

In het kader van de erosiebestrijding zijn landbouwers verplicht om maatregelen te treffen op percelen met een zeer hoge en hoge erosiegevoeligheid. Naast maatregelen gericht op een gepast landbeheer moet de landbouwer eveneens in functie van de teelt zorgen voor een minimale bodembedekking. Deze maatregelen komen in het volgende punt aan bod en staan in detail beschreven in Bijlage 3.

2.2.2 Minimaal landbeheer om erosie tegen te gaan (GLMC5)

Bodemerosie vermindert de bodemvruchtbaarheid en de opbrengsten op lange termijn, draagt bij tot het ontstaan van modderstromen en overmatige ruimings- en baggerspecie. Op basis van gegevens uit een wetenschappelijk model gebruikt door de Afdeling Vlaams Planbureau voor Omgeving van het Departement Omgeving worden de erosiegevoelige percelen in 4 klassen opgedeeld, met name zeer hoog, hoog, medium en laag erosiegevoelig.

De beschikbare gegevens in verband met de erosiegevoeligheid van een bepaald perceel worden voorgedrukt op de verzamelaanvraag. Zo heeft de landbouwer een duidelijke indicatie op welke percelen hij erosiemaatregelen moet nemen.

Landbouwers die aan de hand van een analyse van een bodemstaal kunnen aantonen dat het koolstofgehalte minstens 1,7% bedraagt en de pH zich in de optimale zone bevindt (zie tabel 2), kunnen een aanvraag indienen bij de buitendiensten van het Departement Landbouw en Visserij om de erosiegevoeligheid van het desbetreffende perceel dat geen blijvend grasland is, met één klasse te laten dalen.

De monsterneming en analyse van het bodemstaal wordt uitgevoerd door een erkend laboratorium in de discipline bodem, deeldomein bodembescherming.

Tabel 2: Optimale pH-zone volgens bodemtype

Bodemtype	Optimale zone zuurtegraad (pH-KCl)
Zand	5,0 – 6,0
Zandleem	5,5 – 6,5
Leem	6,5 – 7,5
Klei	7,0 – 8,0

////////////////////////////////////

Om die reden moet de landbouwer de zuurtegraad en het organische koolstofgehalte van een aantal van zijn percelen, die geen grasland zijn of die geen permanente bedekking hebben, laten bepalen door een erkend laboratorium. Hij moet de bijhorende analyseresultaten, verkregen via gestandaardiseerde staalname- en analysemethoden, kunnen voorleggen. Bovendien moet over de jaren heen gezorgd worden dat de ontleding gebeurt voor alle percelen van het bedrijf door middel van het toepassen van een rotatiesysteem van de percelen.

Elk analyseresultaat is vijf jaar geldig. Bij een te laag organische koolstofgehalte moet de landbouwer op dat perceel het op basis van de analyseresultaten gegeven advies volgen. Als uit de analyseresultaten blijkt dat een perceel een te lage zuurtegraad heeft, dan moet de landbouwer het bekalen volgens het advies gegeven op basis van de analyseresultaten.

Afhankelijk van zijn totale areaal landbouwgrond exclusief grasland en permanente bedekking moet de landbouwer per begonnen schijf van vijf hectare minstens één geldig analyseresultaat kunnen voorleggen.

Het vereiste minimumaantal geldige analyses wordt bijkomend begrensd door het aantal door de landbouwer aangegeven percelen landbouwgrond die geen grasland zijn of geen permanente bedekking hebben.

Onder percelen met een permanente bedekking verstaan we:

1. Enerzijds teelten onder glas of in loodsen (in de verzamelaanvraag aangeduid met de gespecialiseerde productiemethodes)
 - > SER: serres met teelt in volle grond;
 - > SGM: serres met teelt op groeimedium;
 - > NPO: niet-permanent overkapt teelt op groeimedium;
 - > CON: teelt op groeimedium in open lucht (bv. containervelden);
 - > CIV: teelt in containers op/in volle grond (bv. chrysanten);
 - > LOO: loods (voor plantaardige productie, bv witloof;
 - > LVG: loods volle grond.
2. Anderzijds teelten die meerdere jaren op het perceel aanwezig blijven. Dit zijn de teelten die het volledige jaar een bedekking bieden (code JT in de kolom ‘erosiegevoeligheid van de teelt’ in bijlage van de toelichting bij de verzamelaanvraag) alsook de meerjarige teelten (code MT in diezelfde kolom).

De lijst met erkende laboratoria is terug te vinden op de pagina [‘Erkende personen, bedrijven en opleidingscentra’](#) van de website van het beleidsdomein Omgeving onder ‘Erkende laboratoria in de discipline bodem, deeldomein bodembescherming’ of kan opgevraagd worden bij de buitendiensten van het Departement Landbouw en Visserij (zie Bijlage 9).

2.2.3.2 Stoppelbeheer op bouwland

Na de oogst mogen stoppels en oogstresten niet afgebrand worden zodat deze kunnen bijdragen tot de opbouw van organische stof in de bodem.

2.3 BIODIVERSITEIT

2.3.1 Vogelrichtlijn (RBE2) en Habitatrichtlijn (RBE3)

Richtlijn inzake het behoud van de vogelstand (2009/147/EG vogelrichtlijn) en richtlijn inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (92/43/EEG habitatrichtlijn).

//

De beheerseisen die voortvloeien uit de vogelrichtlijn en uit de habitatrichtlijn zijn sterk gelijklopend. Ze worden hier dan ook samen behandeld. Het komt er op neer dat landbouwers moeten bijdragen tot de instandhouding van vegetatie en landschapselementen binnen Natura 2000-gebieden alsook van vegetatie en specifieke landschapselementen buiten Natura 2000-gebieden.

In het kader van deze richtlijnen is elke lidstaat verplicht om op basis van wetenschappelijke criteria speciale beschermingszones aan te duiden. Deze speciale beschermingszones maken deel uit van het Europese Natura 2000-netwerk. In Vlaanderen zijn 23 vogelrichtlijngebieden (97.580 ha) en 38 habitatrichtlijngebieden (102.000 ha) aangeduid. Op de jaarlijkse verzamel aanvraag kan de landbouwer terugvinden welke percelen zich in een dergelijke speciale beschermingszone (vogelrichtlijngebied en/of habitatrichtlijngebied) bevinden.

De vogelrichtlijn heeft als doelstelling zowel de bescherming van vogels als de bescherming van de leefgebieden van vogels (dus ook buiten de speciale beschermingszones). De habitatrichtlijn wil de biologische diversiteit waarborgen door de algemene bescherming en instandhouding van waardevolle habitats.

Om aan de doelstelling van de bescherming van de leefgebieden tegemoet te komen, is de instandhouding van de natuurlijke vegetatie en de landschapselementen van belang. Daarom moet de landbouwer het verbod, de vergunningsplicht en de voorwaarden voor het wijzigen van de vegetatie en landschapselementen naleven binnen de speciale beschermingszone. In het bijzonder voor de bescherming van de leefgebieden van vogels geldt deze verplichting ook buiten de speciale beschermingszones voor het wijzigen van vegetatie alsook van specifieke landschapselementen zoals knotwilgenrijen die van betekenis zijn voor bijvoorbeeld steenuil en gekraagde roodstaart of laantjes van betekenis voor o.a. wilde eend, smient, waterral. Meer informatie over het wijzigen van vegetatie en landschapselementen is terug te vinden in bijlage 4 van deze brochure.

In het kader van de vergroening zijn ecologisch kwetsbare blijvende graslanden aangeduid binnen de Natura 2000-gebieden. Deze graslanden mogen niet omgezet worden naar een ander gebruik en mogen ook niet omgeploegd worden. Inbreuken op deze bepalingen hebben niet alleen gevolgen voor de uitbetaling van de vergroeningspremie, maar kunnen eveneens aanleiding geven tot randvoorwaardesancties wegens het niet-naleven van de beheerseisen voortvloeiend uit de vogel- en habitatrichtlijn.

In het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) mogen vegetaties en kleine landschapselementen niet worden gewijzigd. Dit betekent dat bijvoorbeeld duinen, heiden, moerassen, vennen, poelen, holle wegen en bronnen beschermd zijn. De graslanden zijn een speciaal geval. De soortenrijke graslanden (de historisch permanente graslanden) zijn sowieso volledig beschermd, maar ook blijvend grasland mag niet worden omgezet in akkers.

2.4 LANDSCHAP: MINIMAAL ONDERHOUD

2.4.1 Instandhouden landschapselementen en minimaal onderhoud (GLMC7)

2.4.1.1 Instandhouden landschapselementen buiten Natura 2000

Aanvullend op de beheerseisen voortvloeiend uit de vogel- en habitatrichtlijn moeten landbouwers ook buiten de speciale beschermingszones aangeduid in het kader van deze richtlijnen, het verbod, de (natuur)vergunningsplicht en de voorwaarden voor het wijzigen van landschapselementen naleven.

Bijlage 4 geeft weer welke activiteiten verboden zijn en welke vergunningsplichtig zijn.

////////////////////////////////////

Buiten Natura 2000 vallen onder meer onderstaande landschapselementen onder deze norm:

- ▶ Poel: een poel is een geïsoleerd watervlak in een natuurlijke laagte met een totale oppervlakte van minder dan 0,1 ha, uitgraving of geconstrueerd waterbekken dat het grootste deel van het jaar met water gevuld is en niet verbonden is met waterlopen en minstens 0,01 ha beslaat ter hoogte van de normale hoogste waterstand.
- ▶ Haag of heg: een haag of heg moet overal minder dan 2 meter breed zijn. Een haag/heg bestaat uit een rij bomen of struiken die vlak naast elkaar zijn geplaatst en zo doorkijk en doorgang belemmeren.
- ▶ Bomenrij: een bomenrij is een rij van bomen van minstens 3 bomen. De afstand tussen de stammen van twee opeenvolgende bomen bedraagt maximaal 20 meter.
- ▶ Houtkant: een houtkant is een vrijstaande en uitgestrekte vegetatiestrook bestaande uit struiken en soms ook uit bomen, die geen doorkijk toelaten. Een houtkant moet minstens een oppervlakte van 0,01 ha innemen en mag maximaal 10 meter breed zijn.
- ▶ Hoogstamboomgaard: perceel landbouwgrond met hoogstamfruitbomen.

2.4.1.2 Verbod op het snoeien tijdens het broedseizoen.

Om verstoring te vermijden is het tijdens het broedseizoen (15 maart tot 15 juni) verboden om heggen en bomen te snoeien.

2.4.1.3 Bestrijding akkerdistel

Om de overwoekering van grasland met akkerdistel te voorkomen, moet de landbouwer de bloei, de zaadvorming en de uitzaaiing van akkerdistel voorkomen.

Op graslanden gelegen in speciale beschermingszones kan hij dit enkel doen door pleksgewijs te maaien of door een andere geschikte beheerwijze zonder gewasbeschermingsmiddelen toe te passen. Op historisch permanent grasland, dat buiten de speciale beschermingszones ligt, is dat alleen mogelijk door een pleksgewijze bestrijding toe te passen, door te maaien of een andere beheerwijze toe te passen.

Met deze maatregelen moet hij de ontwikkeling van akkerdistelhaarden voorkomen. Dit zijn aaneengesloten oppervlakten van ten minste 10 m² met akkerdistels in bloei, in zaad of uitgezaaid.

3 VOLKSGEZONDHEID, DIERGEZONDHEID EN GEZONDHEID VAN PLANTEN

3.1 VOEDSELVEILIGHEID

3.1.1 Voedselveiligheid (RBE4)

Verordening (EG) nr. 178/2002 van het Europees Parlement en de Raad van 28 januari 2002 tot vaststelling van de algemene beginselen en voorschriften van de levensmiddelenwetgeving, tot oprichting van een Europese Autoriteit voor voedselveiligheid en tot vaststelling van procedures voor voedselveiligheidsaangelegenheden.

////////////////////////////////////

3.1.1.1 Traceerbaarheid

Om de veiligheid van de voedselketen te kunnen garanderen, is een goede traceerbaarheid in de voedselketen belangrijk. Alle sectoren worden daartoe voorzien van een autocontrolesysteem. Voor de primaire productie in de landbouw is er ook in een andere benadering voorzien, met name het respecteren van de goede hygiënepraktijken en het bijhouden van de nodige gegevens over inkomende en uitgaande producten. Veehouders mogen enkel diervoeders van geregistreerde en/of erkende inrichtingen betrekken en gebruiken.

1. Registratie van gegevens over inkomende en uitgaande producten

Iedere landbouwer moet beschikken over een systeem waarmee hij alle gegevens betreffende de inkomende en uitgaande producten kan aantonen. De inkomende producten betreffen vermeerderingsmateriaal, gewasbeschermingsmiddelen, meststoffen, diervoeders, diergeneesmiddelen, dierlijk vermeerderingsmateriaal en dieren. De uitgaande producten zijn alle plantaardige en dierlijke producten, vermeerderingsmateriaal, alsook levende dieren.

Er zijn geen specifieke bepalingen over hoe de gegevens betreffende de inkomende en uitgaande producten er moeten uitzien. Dit kan gebeuren aan de hand van facturen, leveringsbonnen, registers, teeltfiches...

De minimale gegevens die de landbouwer moet kunnen aantonen zijn:

- ▶ een aanduiding van de aard en identificatie van het product;
- ▶ de hoeveelheid;
- ▶ de datum van ontvangst of levering;
- ▶ de naam van de ontvanger of leverancier;

De producten die de landbouwer op de hoeve rechtstreeks aan de consument verkoopt, vallen niet onder de verplichting tot het bijhouden van de gegevens over uitgaande producten.

2. Registratie van gebruik van gewasbeschermingsmiddelen

Een tweede verplichting in het kader van de traceerbaarheid is het registreren van elk gebruik van de gewasbeschermingsmiddelen. Deze registratie omvat minstens de volgende gegevens:

- ▶ identificatie van het perceel en de teelt;
- ▶ datum van de behandeling;
- ▶ identificatie van het aangewende gewasbeschermingsmiddel;
- ▶ gebruikte hoeveelheden.

3. Registratie van gebruik van diergeneesmiddelen:

Een derde verplichting in het kader van de traceerbaarheid is het bijhouden van het gebruik van diergeneesmiddelen. De veehouder houdt per diersoort een register bij dat zowel een deel bevat voor de inkomende geneesmiddelen als een deel voor de uitgaande geneesmiddelen. Het inkomend register bevat chronologisch gerangschikt alle toedienings- en verschaftingsdocumenten en de voorschriften van de dierenarts. Dit kan zowel elektronisch als op papier. In het uitgaand register houdt de veehouder de informatie bij van elke behandeling die hijzelf uitvoert. De risicoperiodes spelen hierbij niet langer een rol. Meer informatie over het bijhouden van het diergeneesmiddelregister is terug te vinden in de brochure:

['De strijd tegen antibioticaresistentie en nieuwe wetgeving betreffende de voorwaarden voor het gebruik van diergeneesmiddelen'](#)

//

- > brucellose en de verwekkers daarvan;
- > campylobacteriose en de verwekkers daarvan;
- > echinococcosis en de verwekkers daarvan;
- > listeriose en de verwekkers daarvan;
- > salmonellose en de verwekkers daarvan;
- > trichinellose en de verwekkers daarvan;
- > tuberculose veroorzaakt door mycobacterium bovis;
- > verocytotoxine-producerende Escherichia coli.

Voor bovenstaande geldt tevens dat beslagen die vatbaar zijn voor een van bovenstaande zoönoses en zoönoseverwekkers, regelmatig gecontroleerd worden in het kader van een door de bevoegde autoriteit erkend controleprogramma.

Verdere toelichting rond hygiëne: melk en eieren kan terug gevonden worden in Bijlage 5.

3.1.2 Hormonenrichtlijn (RBE5):

3.1.2.1 Verbod op het gebruik van hormonen respecteren

Richtlijn 96/22/EG van de Raad van 29 april 1996 betreffende het verbod op het gebruik, in de veehouderij, van bepaalde stoffen met hormonale werking en van bepaalde stoffen met thyreostatische werking, alsmede van beta-agonisten en tot intrekking van de richtlijnen 81/602/EEG, 88/146/EEG en 88/299/EEG.

Het is verboden om stoffen met thyreostatische en hormonale werking en beta-agonisten toe te dienen aan landbouwhuisdieren. Het is eveneens verboden – behalve onder officiële controle – om dieren met sporen van aanwezigheid van verboden stoffen te houden en om het vlees van deze dieren in de handel te brengen of het vlees te verwerken.

Enkel in bepaalde gevallen, zoals bij het therapeutische gebruik of bij bepaalde zoötechnische toepassingen kunnen uitzonderingen toegestaan worden.

3.2 IDENTIFICATIE EN REGISTRATIE VAN DIEREN

Richtlijn met betrekking tot de identificatie en de registratie van varkens (2008/71/EG), verordening (EG) tot vaststelling van een identificatie- en registratieregeling voor runderen (1760/2000) en verordening (EG) tot vaststelling van een identificatie- en registratieregeling voor schapen en geiten (21/2004)

3.2.1 Algemene beheerseisen voor runderen, varkens, schapen en geiten (RBE6, RBE7, RBE8)

3.2.1.1 Bijhouden correct register

Elke landbouwer die runderen, varkens, schapen of geiten houdt, moet een correct register bijhouden (per diersoort). Hij registreert in zijn register:

- ▶ de geboorte van een dier op het ogenblik van het identificeren;
- ▶ de gegevens over de aankomst, het vertrek en de sterfte van een dier binnen de 3 dagen (voor varkens: binnen de 3 dagen na het einde van elke week);

De landbouwer moet zijn register ten minste 5 jaar op zijn bedrijf bewaren en op elk moment aan de controleagenten kunnen tonen. De verplaatsingsdocumenten van de schapen, geiten en varkens (zowel voor een aankomst als voor een vertrek) moet hij bij zijn register bewaren.

////////////////////////////////////

3.2.2.2 Correcte registratie in Sanitel

Elk rund moet correct geregistreerd zijn in Sanitel. De landbouwer moet alle gegevens over de aankomst, het vertrek, de geboorte en de sterfte van een rund binnen de 7 dagen correct aan Sanitel melden. Dat kan telefonisch (VRS), via het internet (veeportaal) of via de post (versturen van geboortemeldingsformulieren of paspoort(luik)en).

Bij de aankomst van een rund moet de landbouwer de identiteit van het rund en de overeenstemming met het (elektronische) paspoort nagaan. Hij moet binnen de 2 dagen de dierenarts oproepen, als er aankooponderzoeken nodig zijn. De dierenarts heeft 3 dagen om de verplichte onderzoeken te doen en bezorgt het paspoort dan aan DGZ. DGZ registreert de aankomst in Sanitel en bezorgt de landbouwer een nieuw paspoort, als de voorgeschreven onderzoeken een gunstig resultaat hebben. Als er geen aankooponderzoeken nodig zijn, moet de landbouwer het paspoort zelf binnen de 7 dagen rechtstreeks aan DGZ bezorgen.

3.3 DIERZIEKTEN

3.3.1 TSE-verordening (RBE9)

Verordening (EG) nr. 999/2001 van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2001 houdende vaststelling van voorschriften inzake preventie, bestrijding en uitroeiing van bepaalde overdraagbare spongiforme encefalopathieën

3.3.1.1 De regels naleven voor de preventie, de bestrijding en de uitroeiing TSE

Ter preventie en bestrijding van bepaalde overdraagbare spongiforme encefalopathieën (TSE) geldt er een verbod op het gebruik van verwerkt dierlijk eiwit in de diervoeders bestemd voor herkauwers, met uitzondering van het vervoederen van vismeel aan niet-gespeende herkauwende landbouwhuisdieren.

Bijkomend zijn volgende maatregelen verplicht:

- ▶ de maatregelen genomen door de bevoegde autoriteit met betrekking tot verdachte dieren;
- ▶ de maatregelen genomen door de bevoegde autoriteit die volgen op de vaststelling van een TSE;
- ▶ het verbod op het op de markt brengen van nakomelingen, sperma, eicellen, embryo's van verdachte dieren.

3.3.1.2 Melding van elk verdacht dier aan bevoegde autoriteit

De overdraagbare spongiforme encefalopathieën (TSE) zijn onderworpen aan een meldingsplicht zodat het risico van verspreiding van deze ziekte zoveel mogelijk beperkt kan worden. Ingeval van verdachte dieren moet de bedrijfsdierenarts verwittigd worden. De bedrijfsdierenarts brengt het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen (FAVV) op de hoogte. Elk vermoeden van ziekte moet de landbouwer dan ook zo snel mogelijk melden aan zijn bedrijfsdierenarts.

3.4 GEWASBESCHERMINGSMIDDELEN

3.4.1 Gewasbeschermingsmiddelen (RBE10)

Verordening (EG) nr. 1107/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 betreffende het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen en tot intrekking van de Richtlijnen 79/117/EEG en 91/414/EEG van de Raad

////////////////////////////////////

- ▶ de kleine toestellen waarin de spuitvloeistof manueel of met behulp van een samengedrukt gas (lucht inbegrepen) onder druk wordt gebracht of waarbij de spuitvloeistof wordt uitgestoten onder invloed van de zwaartekracht;
- ▶ de toestellen die bij normaal gebruik omwille van hun kenmerken door één enkele persoon gedragen kunnen worden (rugspuittoestellen);
- ▶ de lansspuittoestellen.

In het Nederlandstalige landsgedeelte organiseert het Instituut voor Landbouw en Visserijonderzoek (ILVO Eenheid Technologie & Voeding) de controles. Voor het Franstalige en Duitstalige landsgedeelte is dit het Centre wallon de Recherches Agronomiques (CRA Département du Génie Rural). Elke geldige keuring die in een andere EU-lidstaat erkend is, wordt ook erkend in België. De geldigheid van de keuring uit de lidstaat wordt slechts voor de eerste 3 jaar in rekening genomen.

3.4.1.3 Fytolicensing

Vanaf 25 november 2015 mogen producten voor professioneel gebruik enkel nog worden verkocht of gebruikt door personen die over een fytolicensing beschikken. Deze fytolicensing, die het systeem vervangt van erkende verkoper en gebruiker, maakt deel uit van maatregelen opgenomen in de Europese richtlijn 2009/128/EG. Een voorwaarde voor het verkrijgen van de fytolicensing is de kennis van het goede gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en door voortdurende opleidingen kan die kennis behouden blijven.

Meer informatie, zie de website www.fytolicensing.be

4 DIERENWELZIJN

4.1 DIERENWELZIJN (RBE 11 – 13)

4.1.1 Naleven dierenwelzijn kalveren (RBE11)

Richtlijn 2008/119/EG van de Raad van 18 december 2008 tot vaststelling van minimumnormen ter bescherming van kalveren

De landbouwer moet alle eisen en bepalingen voor het houden van kalveren (alle runderen jonger dan zes maanden) naleven. Deze eisen en bepalingen zijn opgenomen als Bijlage 6 bij deze brochure.

De belangrijkste aspecten uit deze bijlage zijn:

- ▶ kalveren die buiten worden gehouden, beschikken zo nodig over de mogelijkheid om te schuilen bij ongunstige weersomstandigheden;
- ▶ Kalveren krijgen binnen de eerste zes levensuren rundercolostrum toegediend;
- ▶ Kalveren in groepshokken kunnen allen tegelijk eten en drinken tenzij 'ad libitum' voeding wordt toegepast of bij voeding via een automatisch voedersysteem
- ▶ Kalveren zijn niet gemuilkorfd
- ▶ kalveren mogen niet aangebonden worden (uitzondering: ten hoogste één uur tijdens het verstrekken van melk voor kalveren);kalveren in groepshuisvesting moeten over voldoende vrije ruimte beschikken (1,5 m² per kalf);Een individueel hok voor kalveren (behalve de hokken voor het isoleren van zieke dieren) mag niet voorzien zijn van muren, maar moet bestaan uit open

//

- ▶ Op bedrijven met 10 zeugen of meer worden de zeugen en gelten in groepen gehouden vanaf vier weken na de inseminatie tot één week vóór de verwachte werpdatum. Op bedrijven met minder dan 10 zeugen is deze beschikking niet van toepassing.
- ▶ De zijden van het hok waarin de groep wordt gehouden, moeten langer zijn dan 2,8 m. Indien minder dan zes dieren in een groep worden gehouden, moeten de zijden van het hok waarin de groep wordt gehouden langer zijn dan 2,4 m.
- ▶ De beren beschikken over een vrije vloeroppervlakte (ligplaats inbegrepen) van ten minste 6 m². Indien het hok ook dient voor dekking moet de vrije vloeroppervlakte ten minste 10 m² groot zijn en vrij zijn van obstakels.
- ▶ Alle varkens beschikken permanent over voldoende materiaal om te onderzoeken en mee te spelen.
- ▶ In de ruimte waar varkens worden gehouden, is er overal voldoende verlichting gedurende tenminste 8 uur per dag.
- ▶ De varkens kunnen elkaar zien.
- ▶ De varkens hebben toegang tot een schone en comfortabele ligruimte met een geschikte temperatuur en een adequate waterafvoer.
- ▶ In het gedeelte van het gebouw waar varkens worden gehouden, is het geluidsniveau lager dan 85 dBA. Constant of plotseling lawaai wordt vermeden.
- ▶ De vloeren zijn effen maar niet glibberig en van die aard (ontwerp, uitvoering en onderhoud) dat ze geen letsel of pijn bij de varkens veroorzaken.
- ▶ 60 % van de vrije vloerruimte voor de bevruchte zeugen en gelten bestaat uit een dichte vloer (= minimaal 0,95 m² per gelt en 1,3 m² per zeug) waarvan de openingen die bestemd zijn voor de afvoer van uitwerpselen en urine maximaal 15 % van de beschikbare oppervlakte beslaan.
- ▶ De betonnen roostervloeren die gebruikt worden voor de bevruchte zeugen en gelten beantwoorden aan de volgende normen: minimale balkbreedte = 8 cm; maximale spleetbreedte = 2 cm. Dit is van toepassing sinds 1 januari 2013 op alle bedrijven.
- ▶ De betonnen roostervloeren die gebruikt worden voor biggen voldoen aan de volgende normen: minimale balkbreedte = 5 cm; maximale spleetbreedte = 1,1 cm. Dit is van toepassing sinds 1 januari 2013 op alle bedrijven.
- ▶ De betonnen roostervloeren die gebruikt worden bij gespeende varkens en mestvarkens voldoen aan de volgende normen: gespeende varkens : minimale balkbreedte = 5 cm; maximale spleetbreedte = 1,4 cm // gebruiksvarkens : minimale balkbreedte = 8 cm; maximale spleetbreedte = 1,8 cm. Dit is van toepassing sinds 1 januari 2013 op alle bedrijven.
- ▶ huisvesting van zeugen:
 - > verplichte groepshuisvesting voor zeugen en gelten vanaf vier weken na de inseminatie tot één week voor de verwachte werpdatum (tussen dag 31 en dag 108) (niet voor bedrijven met minder dan 10 zeugen);
 - > de vrije vloerruimte bedraagt minimaal 2,25 m² per zeug (in groepen van minder dan zes dieren is 2,5 m² nodig);
 - > 1,3 m² per zeug moet uit dichte vloer bestaan (= vloer met maximaal 15 % openingen);
- ▶ huisvesting van gelten:
 - > de vrije vloerruimte bedraagt minimaal 1,64 m² per zeug (in groepen van minder dan zes dieren is 1,80 m² nodig);
 - > 0,95 m² per gelt moet uit dichte vloer bestaan (= vloer met maximaal 15 % openingen);
- > huisvesting van beren:
 - > de vrije vloeroppervlakte moet ten minste 6 m² bedragen, waarvan een deel (wat groot genoeg is om te liggen) bestaat uit dichte vloer, een mat, stro, ...;

- ▶ De materialen en voorwerpen waarmee de dieren in aanraking komen, kunnen grondig gereinigd en ontsmet worden.
- ▶ De ventilatie is toereikend. De luchtcirculatie, het stofgehalte van de lucht, de temperatuur, de relatieve luchtvochtigheid en de gasconcentraties moeten binnen zodanige grenzen worden gehouden dat zij niet schadelijk zijn voor de dieren.
- ▶ Dieren die niet in gebouwen gehouden worden, moeten zo nodig voorzover mogelijk beschermd worden tegen ongunstige weersomstandigheden, roofdieren en gezondheidsrisico's.
- ▶ Het personeel is competent en voldoende in aantal.

5 ADMINISTRATIEVE SANCTIES

5.1 ALGEMEEN

Indien bij controle (hetzij ter plaatse, hetzij via een administratieve controle) wordt vastgesteld dat de landbouwer aan één of meer randvoorwaarden niet voldoet, zal er afhankelijk van de ernst, omvang en permanent karakter van de niet-naleving een verlaging op de uitbetaling van de premies toegepast worden.

Deze administratieve sanctie heeft dus zowel invloed op de rechtstreekse steun (basisbetaling, vergroening, betaling aan jonge landbouwers, premie voor het behoud van de gespecialiseerde zoogkoeienhouderij en premie voor het produceren van vleeskalveren) als op bepaalde pijler 2 betalingen (agromilieumaatregelen, beheerovereenkomsten, hectaresteen biologische landbouw en bebossingsmaatregelen).

Let wel, als een landbouwbedrijf na een controle eventueel een verlaging in het kader van de randvoorwaarden krijgt opgelegd, betekent dit niet dat de gevolgen die door andere instanties (hetzij leefmilieuadministraties of het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen) kunnen worden opgelegd (boetes, juridische opvolging, ...) in het kader van hun eigen werking, komen te vervallen.

Een administratieve sanctie (verlaging) in het kader van de randvoorwaarden, kan enkel worden toegepast als de niet-naleving betrekking heeft op de landbouwactiviteit of de landbouwgrond van het betrokken bedrijf. Een verlagingpercentage bepaalt de hoeveelheid waarmee de steun in datzelfde kalenderjaar wordt verlaagd. Dit percentage wordt bepaald na evaluatie van de ernst, de omvang, het permanente karakter en de herhaling van de niet-naleving.

5.2 NALATIGHEID VAN DE LANDBOUWER

Als de niet-naleving het gevolg is van een nalatigheid van de landbouwer, wordt de steun in principe verminderd met 3 %. Afhankelijk van de ernst, de omvang en het permanent karakter van de niet-naleving kan dit percentage verlaagd worden tot 1 % of verhoogd worden tot maximaal 5 %. In bepaalde gevallen kan omwille van een gering belang van de niet-naleving (kleine inbreuk) geoordeeld worden enkel een waarschuwing toe te passen (administratieve sanctie = 0%).

De verschillende beheerseisen (RBE) en normen (GLMC) worden onderverdeeld in drie categorieën.

////////////////////////////////////

Deze zijn:

- ▶ Categorie I: Milieu, Klimaatverandering en Goede landbouwconditie van grond
- ▶ Categorie II: Volksgezondheid, diergezondheid en gezondheid van planten
- ▶ Categorie III: Dierenwelzijn

Verschillende niet-nalevingen binnen één categorie worden bij de beoordeling als één niet-naleving beschouwd. (zie voorbeeld 1). Verlagen als gevolg van niet-nalevingen uit verschillende categorieën worden opgeteld, maar met een maximum tot 5% binnen een zelfde kalenderjaar. (Zie voorbeeld 2)

Voorbeeld 1: niet naleving binnen eenzelfde categorie

Beheerseis waarvoor niet naleving is vastgesteld	Categorie	Verlaging
Instandhouding vegetatie en kleine landschapselementen	I	3 %
Emissiearme aanwending van mest	I	1 %
Verlaging randvoorwaarden (TOTAAL)		3 %

Voorbeeld 2: niet-naleving over meerdere categorieën

Beheerseis waarvoor niet naleving is vastgesteld	Categorie	Verlaging
Instandhouding vegetatie en landschapselementen	I	3 %
Emissiearme aanwending van mest	I	1 %
Aanwezigheid van voorgeschreven oormerken runderen	II	3 %
Verlaging randvoorwaarden (TOTAAL)		5 %

5.3 OPZETTELIJKE NIET-NALEVING

Als de niet-naleving van één van de randvoorwaarden het gevolg is van opzet, wordt in principe een verlagingspercentage toegepast van 20 %. Dit percentage kan, afhankelijk van de ernst, de omvang of het permanente karakter van deze opzettelijke niet-naleving, verlaagd worden tot 15 % of verhoogd worden tot maximaal 100 %.

5.4 HERHALING

Bij een herhaling van de niet-naleving wordt het verlagingspercentage vermenigvuldigd met de factor drie, echter beperkt tot een maximum van 15 %. Een herhaling van een niet-naleving wordt gedefinieerd als een meer dan eenmaal binnen een periode van drie opeenvolgende jaren geconstateerde niet-naleving van dezelfde beheerseis of norm, mits de landbouwer van de eerdere niet-naleving in kennis gesteld is en de mogelijkheid gehad heeft om de nodige maatregelen te nemen. De verlaging n.a.v. de herhaalde niet-naleving wordt opgeteld bij verlagen voor niet-nalevingen die voor het eerst zijn vastgesteld, weliswaar beperkt tot 15 %. Zie voorbeeld 3.

Wanneer voor een bepaalde beheerseis het maximum van 15 % bereikt is, krijgt de landbouwer een extra waarschuwingsbrief met de melding dat een verdere niet-naleving van deze beheerseis of norm beschouwd zal worden als een opzettelijke niet-naleving, waardoor het verlagingspercentage meer dan 15 % zal bedragen.

////////////////////////////////////

Voorbeeld 3: niet-nalevingen waaronder een herhaling

Beheerseis waarvoor niet-naleving is vastgesteld	Categorie	Verlaging
Keuringsbewijs spuittoestellen	II	1 %
Vereist aantal analyseresultaten C en pH	I	1 %
Aanwezigheid van voorgeschreven oormerken runderen (herhaling)	II	9 %
Verlaging randvoorwaarden (TOTAAL)		11%

5.5 AANSPRAKELIJKHEID

Als bij een controle een niet-naleving van de randvoorwaarden wordt vastgesteld, wordt de verlaging van de steun toegepast bij de landbouwer aan wie de niet-naleving toe te schrijven is of die verantwoordelijk is voor het perceel.

De landbouwer die het perceel in de verzamelaanvraag heeft aangegeven zal dus niet meer aansprakelijk gesteld worden voor een niet-naleving begaan door de overnemer of overlater, tenzij deze overnemer of overlater geen landbouwer is of geen steunbetalingen ontvangt.

////////////////////////////////////

Identificatie en registratie van dieren

RBE6	Richtlijn 2008/71/EG van de Raad van 15 juli 2008 met betrekking tot de identificatie en de registratie van varkens (PB L 213 van 8.8.2005, blz. 31)	Artikelen 3, 4 en 5
RBE7	Verordening (EG) nr. 1760/2000 van het Europees Parlement en de Raad van 17 juli 2000 tot vaststelling van een identificatie en registratieregeling voor runderen en inzake etikettering van rundvlees en rundvleesproducten, en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 820/97 van de Raad (PB L 204 van 11.8.2000, blz. 1)	Artikelen 4 en 7
RBE8	Verordening (EG) nr. 21/2004 van de Raad van 17 december 2003 tot vaststelling van een identificatie en registratieregeling voor schapen en geiten en tot wijziging van Verordening (EG) nr. 1782/2003 en Richtlijnen 92/102/EEG en 64/432/EEG (PB L 5 van 9.1.2004, blz. 8)	Artikelen 3, 4 en 5

1. Bijhouden correct register
2. Aanwezigheid voorgeschreven oormerken
3. Bijkomende specifieke bepalingen voor runderen:
 - a. Aanwezigheid paspoort
 - b. Correcte registratie in Sanitel

Dierziekten

RBE9	Verordening (EG) nr. 999/2001 van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2001 houdende vaststelling van voorschriften inzake preventie, bestrijding en uitroeiing van bepaalde overdraagbare spongiforme encefalopathieën (PB L 147 van 31.5.2001, blz. 1)	Artikelen 7, 11, 12, 13 en 15
------	--	-------------------------------

1. Het naleven van bepaalde regels betreffende de preventie, de bestrijding en de uitroeiing van bepaalde overdraagbare spongiforme encefalopathieën (TSE)
2. Melding van elk verdacht dier aan bevoegde autoriteit

//

Tabel 5: Verplichte maatregelen op rode percelen: Percelen met een hoge erosiegevoeligheid

Teeltcategori e	Keuzemogelijkh eid 1	Keuzemogelijkh eid 2	Keuzemogelijkh eid 3	Keuzemogelijkh eid 4
Teelten die jaarrond de bodem bedekken	Geen verplichting	Geen verplichting	Geen verplichting	Geen verplichting
Teelten ingezaaid vóór 1 januari, vb: wintertar we, winterger st, koolzaad, ...	Basispakket	Keuzepakket bufferstroken rood	Keuzepakket teelttechnisch e maatregelen rood	Keuzepakket structurele erosie- bestrijdingswe rken
Teelten ingezaaid na 1 januari, vb: suikerbie ten, zomergran en, mais, aardappel en, groenten, andere ruggentee lten, ...	Basispakket + Keuzepakket bufferstroken rood	Basispakket + Keuzepakket teelttechnisch e maatregelen rood	Keuzepakket structurele erosie- bestrijdingswe rken	/
Meerjarig e teelten vb: fruitteel t, boomkweke rij, ...	Teelt + gras of andere waterdoorlaten de bodembedekking zorgen voor > 80% bodembedekking	Keuzepakket bufferstroken rood	Keuzepakket structurele erosie- bestrijdingswe rken	/

6.3.2 Beschrijving van de pakketten

6.3.2.1 Basispakket

- ▶ Als de teelt geoogst wordt **vóór** 15 oktober, minstens één van de volgende maatregelen toepassen:
 - > het inzaaien van een groenbedekker vóór 1 december;
 - > het inzaaien van een andere teelt vóór 1 december.
- ▶ Als de teelt geoogst wordt **na** 15 oktober, minstens één van de volgende maatregelen toepassen:
 - > het inzaaien van een groenbedekker vóór 1 december;
 - > de bodem niet-kerend bewerken vóór 1 december;
 - > het inzaaien van een andere teelt vóór 1 december;
 - > het behouden van een bodembedekking door oogstresten bij korrelmais, spruiten en andere koolsoorten tot de inzaai van de volgende teelt;
 - > het toepassen van wintervoerploegen (winterlabeur) op percelen met een leem- en kleibodem (op basis van de bodemkaart of bodemstaal).
- ▶ Als de teelt niet geoogst is **op** 1 december, minstens één van de volgende maatregelen toepassen:
 - > het behouden van de teelt of van de teeltresten tot de inzaai van de volgende teelt;
 - > het toepassen van wintervoerploegen (winterlabeur) op percelen met een leem- en kleibodems (op basis van de bodemkaart of bodemstaal).

6.3.2.2 Keuzepakket bufferstrook voor **PAARS** perceel

Minstens één van de volgende maatregelen uitvoeren:

- ▶ het hebben of aanleggen van een grasbufferstrook van minstens 9 m breed bij een perceel met uniforme helling, in samenwerking met een bedrijfsplanner of een erosiecoördinator;
- ▶ het hebben of aanleggen van een grasgang van minstens 12 m breed bij een perceel met een sonk of een droge vallei, in samenwerking met een bedrijfsplanner of een erosiecoördinator;
- ▶ het hebben of aanleggen van een graszone bij een perceel met een complexe topografie, in samenwerking met een bedrijfsplanner of een erosiecoördinator;
- ▶ het hebben of aanleggen van een dam uit plantaardige materialen bij een perceel met complexe topografie, eventueel in combinatie met een grasbufferstrook, in samenwerking met een bedrijfsplanner of een erosiecoördinator.

6.3.2.3 Keuzepakket teelttechnische maatregelen voor **PAARS** perceel

Minstens één van de volgende maatregelen uitvoeren:

- ▶ niet kerende bodembewerking toepassen voor de inzaai van de teelt;
- ▶ directe inzaai toepassen;
- ▶ strip-till toepassen bij de inzaai van de teelt;
- ▶ bij niet-biologische aardappelen is het aanleggen van drempels sowieso verplicht. Bij biologische aardappelteelt is schoffelen en wieden toegelaten als alternatief voor drempels;
- ▶ bij andere ruggenteelten dan aardappelen is het aanleggen van drempeltjes of het toepassen van een diepe tandbewerking verplicht.

6.3.2.4 Keuzepakket bufferstrook voor **ROOD** perceel

Minstens één van de volgende maatregelen uitvoeren:

- ▶ het hebben of aanleggen van een grasbufferstrook van minstens 9 m breed bij een perceel met een uniforme helling;

////////////////////////////////////

Binnen de gebieden van het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) is het eveneens verboden om vegetatie (met inbegrip van meerjarige cultuurgewassen) of kleine landschapselementen te wijzigen.

Op deze verbodsbepalingen zijn echter afwijkingen of ontheffingen mogelijk. De verplichting om te voldoen aan de zorgplicht zoals beschreven in de omzendbrief LNW/98/01 betreffende algemene maatregelen inzake natuurbehoud blijft echter gelden. De zorgplicht betekent dat iedereen die handelingen verricht waarvan hij weet of redelijkerwijze kan vermoeden dat de natuurelementen in de onmiddellijke omgeving daardoor kunnen worden vernietigd of ernstig geschaad of dat iedereen die opdracht verleent tot zulke handelingen, verplicht is om alle maatregelen te nemen die redelijkerwijze van hem kunnen worden gevergd om de vernietiging of de schade te voorkomen, te beperken of te herstellen.

Voor wijziging van kleine landschapselementen en vegetatie waarvoor er geen verbod geldt, is er in bepaalde gevallen wel een vergunningsplicht.

6.4.1.2 Afwijking toegestaan door de minister bevoegd voor het natuurbehoud of ontheffing op reglementaire wijze

Het verbod op het wijzigen van vegetatie of landschapselementen geldt echter niet als de werken uitdrukkelijk worden vermeld in een beheers- of inrichtingsplan of als ze plaatsvinden op huiskavels binnen een straal van 100 meter rond een vergunde woning of stal, voor zover die in gebruik zijn. De straal wordt 50 meter in groen-, park-, buffer- en bosgebieden en de zone wordt beperkt tot het kadastrale perceel waarop de woning of het bedrijfsgebouw zich bevindt. In al die gevallen blijft de zorgplicht uiteraard wel gelden.

Via het Agentschap voor Natuur en Bos kunnen bij gemotiveerd besluit individuele afwijkingen worden toegestaan op voorwaarde dat de aanvrager de zorgplicht naleeft. De afwijkingen moeten schriftelijk worden aangevraagd en de aanvrager verkrijgt uiterlijk binnen 3 maanden uitspraak.

Van het verbod op het wijzigen van vegetatie of kleine landschapselementen in de VEN-gebieden kan afgeweken worden wanneer het Agentschap voor Natuur en Bos een individuele ontheffing heeft verleend.

6.4.2 Omgevingsvergunning voor vegetatiewijziging(en)

Voor vergunningsplichtige wijzigingen wordt onderscheid gemaakt tussen wijzigingen aan vegetatie enerzijds en kleine landschapselementen anderzijds.

6.4.2.1 Vergunningsplichtige wijzigingen van vegetatie

Voor de wijzigingen van vegetaties die vergunningsplichtig zijn, moet een omgevingsvergunning voor vegetatiewijziging(en) worden aangevraagd in de volgende zones:

- ▶ de groengebieden, de parkgebieden, de buffergebieden, de bosgebieden, de natuurontwikkelingsgebieden, de valleigebieden, de brongebieden, de agrarische gebieden met ecologisch belang of waarde, de agrarische gebieden met bijzondere waarde en de met al deze gebieden vergelijkbare bestemmingsgebieden, aangewezen op de plannen van aanleg of de ruimtelijke uitvoeringsplannen van kracht in de ruimtelijke ordening;
- ▶ de beschermde duingebieden (aangeduid volgens het Duinendecreet)
- ▶ de speciale beschermingszones aangeduid in het kader van de Vogelrichtlijn en Habitatrictlijn (Natura 2000 netwerk);
- ▶ in watergebieden van internationale betekenis in het bijzonder als watervogelhabitat (Ramsar),

Volgende wijzigingen van vegetaties zijn vergunningsplichtig:

//

Wanneer aanbindsystemen gebruikt worden, mogen ze geen verwondingen veroorzaken en moeten ze regelmatig geïnspecteerd en bijgesteld worden, zodat ze gemakkelijk zitten. Elk aanbindsysteem moet zo zijn ontworpen dat de kans op wurging en verwonding vermeden wordt en dat het kalf zich kan bewegen zoals aangegeven onder punt 2.

6. Voeder- en drinkinstallaties moeten zo ontworpen, gebouwd, geplaatst en onderhouden worden dat het risico op verontreiniging van voeder of water beperkt wordt.
7. Door middel van isolatie, verwarming en ventilatie van het gebouw moet ervoor worden gezorgd dat de luchtcirculatie, het stofgehalte van de lucht, de temperatuur, de relatieve luchtvochtigheid en de gasconcentraties binnen zodanige grenzen gehouden worden dat zij niet schadelijk zijn voor de kalveren.
8. Bij gebruik van kunstmatige ventilatie moet voor een noodvoorziening worden gezorgd, zodat er, wanneer het systeem uitvalt, toch voldoende verse lucht aangevoerd wordt om de gezondheid en het welzijn van de kalveren veilig te stellen en moet er een alarmsysteem aanwezig zijn om de veehouder te waarschuwen wanneer het systeem uitvalt. Het alarmsysteem moet regelmatig getest worden.
9. Alle automatische of mechanische apparatuur die noodzakelijk is voor de gezondheid en het welzijn van de kalveren moet ten minste eenmaal per dag geïnspecteerd worden. Indien er defecten zijn moeten deze onmiddellijk worden hersteld en indien dat niet mogelijk is, moeten de nodige maatregelen worden getroffen om de gezondheid en het welzijn van de kalveren te beschermen totdat het defect is hersteld, met name door de toepassing van andere voedermethoden en het handhaven van een acceptabel leefklimaat.
10. Elektrische leidingen en apparaten moeten geïnstalleerd en onderhouden worden in overeenstemming met de bepalingen van het koninklijk besluit van 10 maart 1981 waarbij het Algemeen Reglement op de elektrische installaties voor huishoudelijke installaties en sommige lijnen van transport en verdeling van elektrische energie bindend worden verklaard.
11. De kalveren mogen niet voortdurend in het duister gehouden worden. Daartoe moet er voor passend dag- en kunstlicht gezorgd worden. Wordt er kunstlicht gebruikt, dan moet dit ten minste zolang branden als er tussen 9 en 17 uur daglicht is. Er moet een vaste of verplaatsbare verlichtingsbron van voldoende sterkte aanwezig zijn om de kalveren te allen tijde te kunnen inspecteren.
12. Voor de verzorging van de kalveren moet voldoende en bekwaam personeel ter beschikking zijn om ziekte en gedragsveranderingen bij de dieren vast te stellen en om te oordelen of de omgevingsfactoren voldoen om de gezondheid en het welzijn van de kalveren te waarborgen.
13. De eigenaar of de voor de dieren verantwoordelijke persoon moet op stal gehouden kalveren ten minste tweemaal per dag inspecteren terwijl in open lucht gehouden kalveren ten minste eenmaal per dag volstaat. Kalveren die ziek of gewond lijken, moeten onmiddellijk op passende wijze worden verzorgd. Zieke en gewonde kalveren moeten zo nodig kunnen worden afgezonderd in adequate lokalen met droog en comfortabel strooisel. Wanneer de kalveren niet reageren op de door eigenaar of houder verstrekte zorgen, moet zo spoedig mogelijk een dierenarts worden geraadpleegd zonder afbreuk te doen van de bepalingen van de dierengezondheidswet van 24 maart 1987 en van de wet van 28 augustus 1991 op de uitoefening van de diergeneeskunde alsook van hun uitvoeringsbesluiten.
14. Alle kalveren moeten kunnen beschikken over voeder dat is afgestemd op hun leeftijd en gewicht en dat beantwoordt aan op de met hun gedrag samenhangende en hun fysiologische behoeften, ten einde een goede gezondheid en welzijn van de kalveren te bevorderen. Daarom moet het voeder voldoende ijzer bevatten om een gemiddeld hemoglobinegehalte van ten minste 4,5 mmol/l te bereiken en moeten kalveren van meer dan twee weken een bepaalde minimumhoeveelheid vezelhoudend voeder per dag

////////////////////////////////////

- > bedraagt de minimale balkbreedte:
 - 50 mm voor biggen en gespeende varkens;
 - 80 mm voor gebruiksvarkens.

6.7.2 Huisvesting van gelten en zeugen

- ▶ Zeugen en gelten moeten in groepen gehouden worden vanaf vier weken na de inseminatie tot één week vóór de verwachte werpdatum. De zijden van de box waarin de groep wordt gehouden, moeten langer zijn dan 2,8 m. Indien minder dan zes dieren in een groep worden gehouden, moeten de zijden van de box waarin de groep wordt gehouden langer zijn dan 2,4 m.
- ▶ In afwijking van de bepalingen van voorgaande paragraaf mogen zeugen en gelten die in bedrijven met minder dan 10 zeugen worden gehouden, tijdens de in voorgaande paragraaf bedoelde periode apart worden gehouden, mits zij zich gemakkelijk in de box kunnen omdraaien.
- ▶ Voor elke in groep gehouden zeug en gelt na inseminatie moet de totale vrije vloerruimte respectievelijk minimaal 2,25 m² en 1,64 m² bedragen. Indien deze dieren in groepen van minder dan zes individuen worden gehouden, moet de vrije vloerruimte worden vergroot met 10 %. Indien deze dieren in groepen van ten minste 40 worden gehouden, mag de vrije vloerruimte worden verkleind met 10 %.
- ▶ Een deel van de in voorgaande paragraaf voorgeschreven ruimte, dat minimaal 0,95 m² per gelt en 1,3 m² per zeug bedraagt, moet bestaan uit een dichte vloer waarvan maximaal 15 % bestaat uit afvoergaten. Bij het gebruik van betonnen roostervloeren moet de balkbreedte ten minste 80 mm bedragen en de spleetbreedte ten hoogste 20 mm.
- ▶ Het bouwen of het installeren van aanbindsystemen voor zeugen en gelten is verboden.
- ▶ Het aanbinden van zeugen en gelten is verboden.
- ▶ Onverminderd de eisen die zijn vastgesteld in punt 6.7.4, moeten zeugen en gelten permanent kunnen beschikken over los materiaal dat ten minste voldoet aan de desbetreffende eisen van punt 6.7.4.
- ▶ Teneinde hun honger te verminderen en in de behoefte tot kauwen te voorzien, moeten alle guste en drachtige zeugen en gelten een toereikende hoeveelheid bulk of vezelrijk voer en energierijk voer krijgen.
- ▶ Het voedersysteem voor zeugen en gelten in groepshuisvesting moet waarborgen dat ieder dier voldoende voedsel tot zich kan nemen, zelfs in aanwezigheid van concurrenten.

6.7.3 Algemene bepalingen

- ▶ Varkens die in groepen moeten worden gehouden maar buitengewoon agressief zijn, door andere varkens zijn aangevallen of ziek of gewond zijn, mogen tijdelijk worden opgesloten in een aparte box. In dat geval moet het dier zich in die aparte box gemakkelijk kunnen omdraaien, voor zover dat niet in strijd is met specifiek veterinair advies.
- ▶ Varkens die buiten gehouden worden, moeten beschikken over een beschutting tegen ongunstige weersomstandigheden.
- ▶ Eenieder die personen in dienst heeft of neemt om varkens te verzorgen ziet erop toe dat deze personen instructies en richtsnoeren hebben gekregen inzake de desbetreffende bepalingen van deze bijlage.

////////////////////////////////////

6.7.4 Algemene voorwaarden ter bescherming van varkens in varkenshouderijen

- a. In het gedeelte van het gebouw waar varkens worden gehouden, moet een continu geluidsniveau van 85 dBA of hoger worden vermeden. Constant of plotseling lawaai moet worden vermeden.
- b. In de ruimten waar varkens worden gehouden, moet de lichtintensiteit ten minste 40 lux bedragen gedurende ten minste 8 uur per dag.
- c. De varkensstallen moeten zo zijn gebouwd dat de varkens: toegang hebben tot een schone ligruimte met een comfortabele afwerking en temperatuur en met een adequate waterafvoer, waar alle dieren tegelijk kunnen liggen; kunnen rusten en normaal kunnen opstaan; andere varkens kunnen zien; in de laatste week vóór het werpen en tijdens het werpen mogen zeugen en gelten echter uit het zicht van soortgenoten worden gehouden.
- d. Onverminderd de bepalingen onder punt 2, f) moeten de varkens permanent kunnen beschikken over voldoende materiaal om te onderzoeken en mee te spelen, bv. stro, hooi, hout, zaagsel, compost van champignons, turf of een mengsel daarvan, voor zover de gezondheid van de dieren daardoor niet in gevaar komt.
- e. De vloeren moeten vlak zijn maar niet glibberig om te voorkomen dat de dieren zich verwonden, en moeten zo zijn ontworpen, uitgevoerd en onderhouden dat zij bij de dieren geen letsels of pijn veroorzaken. Zij moeten aangepast zijn aan het gewicht en de grootte van de dieren en moeten, wanneer geen strooisel wordt verstrekt, een stevig, vlak en stabiel oppervlak vormen.
- f. Alle varkens moeten ten minste eenmaal per dag worden gevoederd. Wanneer varkens in groep worden gevoederd en niet ad libitum of via een automatisch individueel voedersysteem, moeten zij allemaal tegelijk kunnen eten.
- g. Varkens van meer dan twee weken oud moeten permanent over voldoende vers water kunnen beschikken.
- h. Het couperen van staarten en het verkleinen van de hoektanden mogen niet als routinemaatregel worden uitgevoerd, maar alleen wanneer bepaalde kwetsuren van spenen bij zeugen of van oren en staarten bij andere varkens zijn geconstateerd. Vóóordat tot deze ingrepen wordt besloten, moeten maatregelen worden getroffen om staartbijten en andere gedragsstoornissen te voorkomen, de omgeving en de varkensdichtheid in aanmerking genomen. Hiertoe moeten ontoereikende omgevingsfactoren of beheerssystemen worden aangepast.
- i. De slag tanden van beren mogen worden ingekort om verwondingen bij andere dieren te voorkomen of om veiligheidsredenen.

De hierboven beschreven ingrepen (h, i) mogen alleen worden uitgevoerd door een dierenarts of een persoon die een bedoelde opleiding heeft gekregen en die ervaren is in het uitvoeren van deze ingrepen met adequate hulpmiddelen en onder hygiënische omstandigheden. Het castreren en het couperen van de staart bij dieren die ouder zijn dan zeven dagen, zijn alleen toegestaan als een dierenarts de ingrepen onder anesthesie en met aanvullende langdurige analgesie uitvoert.

- j. Lokalen, hokken, uitrusting en gereedschap voor varkens moeten op passende wijze worden gereinigd en ontsmet ten einde kruiscontaminatie en ziekteverwekkers te voorkomen.
- k. Het opvangen, opslaan en behandelen van de mest op de bedrijven moet op zodanige manier gebeuren dat de varkens niet blootgesteld worden aan gassen zoals ammoniak, koolzuur, H₂S en CO in concentraties die schadelijk zijn voor hun gezondheid.

//

de dieren of van ander materiaal om te onderzoeken. Dieren die worden bedreigd of bijzonder agressieve dieren moeten van de groep worden gescheiden overeenkomstig de bepalingen onder punt 3, a);

- > Het systematisch toedienen van kalmeermiddelen om het toevoegen van dieren aan een groep te vergemakkelijken, is verboden. Het is slechts toegestaan in uitzonderlijke gevallen en op advies van een dierenarts.

6.8 BIJLAGE 8: DIERENWELZIEN ANDERE LANDBOUWHUISDIEREN

Dieren, met uitzondering van vissen, reptielen of amfibieën, moeten worden gefokt en gehouden onder voorwaarden die stroken met de hierna vermelde bepalingen, met inachtneming van de soort en de graad van ontwikkeling, aanpassing en domesticering, evenals de uit ervaring of wetenschappelijk onderzoek gebleken fysiologische en ethologische behoeften.

6.8.1 Personeel

De dieren moeten worden verzorgd door een voldoende aantal personen die over de nodige vaardigheden, kennis en vakbekwaamheid beschikken.

6.8.2 Controles

- ▶ Alle dieren die worden gehouden in veehouderijssystemen waar hun welzijn afhangt van frequente verzorging door de mens, moeten ten minste eenmaal per dag worden gecontroleerd. Dieren die in andere systemen worden gehouden, moeten zo vaak worden gecontroleerd dat lijden wordt voorkomen.
- ▶ Er moet voldoende (vaste of draagbare) verlichting zijn voor een grondige controle van de dieren op elk willekeurig tijdstip.
- ▶ Dieren die ziek of gewond lijken, moeten onmiddellijk op passende wijze worden verzorgd, en wanneer die zorg geen verbetering in de toestand van het dier brengt, moet zo spoedig mogelijk een dierenarts worden geraadpleegd.
- ▶ Zieke of gewonde dieren moeten zo nodig worden afgezonderd in een passend onderkomen met, in voorkomend geval, gerieflijk, droog ligstro.

6.8.3 Bijhouden van een register

- ▶ De eigenaar of houder van de dieren moet een register bijhouden van de verstrekte medische zorg en het bij iedere controle geconstateerde aantal sterfgevallen. Indien gelijkwaardige gegevens voor andere doeleinden moeten worden bijgehouden, kan daarmee ook voor de doeleinden van deze richtlijn worden volstaan.
- ▶ Het register moet ten minste drie jaar worden bewaard en desgevraagd, alsmede bij de controles, aan de bevoegde overheid worden voorgelegd.

6.8.4 Bewegingsvrijheid

De bewegingsvrijheid die past bij het dier, met inachtneming van de soort en in overeenstemming met de bestaande ervaring en de wetenschappelijke kennis, mag niet op zodanige wijze worden beperkt dat het dier daardoor onnodig lijden of letsel wordt toegebracht. Wanneer een dier permanent of geregeld wordt aangebonden, vastgeketend of geïmmobiliseerd, moet het voldoende ruimte worden gelaten voor zijn fysiologische en ethologische behoeften, overeenkomstig de bestaande ervaring en de wetenschappelijke kennis.

////////////////////////////////////

6.8.5 Gebouwen en behuizing

- ▶ De materialen die worden gebruikt voor de behuizing, met name de bouw van de hokken en de uitrusting waarmee de dieren in aanraking kunnen komen, mogen niet schadelijk zijn voor de dieren en moeten grondig gereinigd en ontsmet kunnen worden.
- ▶ Behuizing en inrichtingen voor de beschutting van dieren moeten zodanig geconstrueerd zijn en in een zodanige staat van onderhoud verkeren dat er geen scherpe randen of uitsteeksels zijn die de dieren kunnen verwonden.
- ▶ De luchtcirculatie, het stofgehalte van de lucht, de temperatuur, de relatieve luchtvochtigheid en de gasconcentraties moeten binnen zodanige grenzen worden gehouden dat zij niet schadelijk zijn voor de dieren.
- ▶ In gebouwen gehouden dieren mogen niet voortdurend in het duister worden gehouden of in kunstlicht verblijven zonder dat dit voor een passende periode wordt uitgeschakeld. Indien het beschikbare natuurlijke licht niet voldoende is voor de ethologische en fysiologische behoeften van de dieren, moet geschikt kunstlicht aanwezig zijn.

6.8.6 Niet in gebouwen gehouden dieren

Dieren die niet in gebouwen gehouden worden, moeten zo nodig voor zover mogelijk beschermd worden tegen slechte weersomstandigheden, roofdieren en gezondheidsrisico's.

6.8.7 Automatische of mechanische apparatuur

Alle automatische of mechanische apparatuur die noodzakelijk is voor de gezondheid en het welzijn van de dieren moet ten minste eenmaal per dag worden gecontroleerd. Defecten moeten onmiddellijk worden hersteld; indien dat niet mogelijk is, moeten de nodige maatregelen worden getroffen om de gezondheid en het welzijn van de dieren veilig te stellen.

Indien gezondheid en welzijn van de dieren afhankelijk zijn van een kunstmatig ventilatiesysteem, moet dat voorzien zijn van een passend noodstelsel waarmee voldoende verse lucht kan worden aangevoerd om de gezondheid en het welzijn van de dieren te waarborgen als het hoofdsysteem uitvalt, en er moet een alarmsysteem aanwezig zijn dat in dat geval in werking treedt. Het alarmsysteem moet regelmatig worden getest.

6.8.8 Voeder, water en andere stoffen

- ▶ De dieren moeten een toereikende hoeveelheid gezond en voor de soort en de leeftijd geschikt voeder krijgen zodat zij in goede gezondheid blijven en aan hun voedingsbehoeften voldaan wordt. Het toegediende voeder en drinken en de wijze van toediening mogen de dieren geen onnodig lijden of letsel toebrengen.
- ▶ Alle dieren moeten voeder krijgen met tussenpozen die bij hun fysiologische behoeften passen.
- ▶ Alle dieren moeten toegang hebben tot een toereikende hoeveelheid water van passende kwaliteit of moeten op een andere wijze aan hun behoefte aan water kunnen voldoen.
- ▶ Voeder- en drinkinstallaties moeten zo ontworpen, gebouwd en geplaatst zijn dat het gevaar voor verontreiniging van voeder en water, alsmede schadelijke gevolgen van rivaliteit tussen de dieren tot een minimum beperkt worden.
- ▶ Behalve stoffen voor therapeutische of profylactische doeleinden, dan wel zoötechnische behandeling zoals bepaald in artikel 1, lid 2, onder c), van richtlijn 96/22/EG van de Raad van 29 april 1996 betreffende het verbod op het gebruik, in de veehouderij, van bepaalde stoffen met hormonale werking en van bepaalde stoffen met thyreostatische werking, alsmede van beta-agonisten, mogen geen stoffen aan een dier worden toegediend, tenzij uit wetenschappelijke studies naar het welzijn

////////////////////////////////////

van dieren of uit de ervaring is gebleken dat de stof niet schadelijk is voor de gezondheid of het welzijn van het dier.

6.8.9 Fokmethoden

- ▶ Er mogen geen natuurlijke of kunstmatige fokmethoden worden toegepast die de betrokken dieren pijn of letsel toebrengen of kunnen toebrengen. Dit voorschrift sluit bepaalde handelingen niet uit die een uiterst gering of kortstondig lijden of letsel kunnen berokkenen, of een ingreep kunnen vergen die vermoedelijk geen blijvend letsel veroorzaakt.
- ▶ Een dier mag alleen voor landbouwdoeleinden worden gehouden als op basis van het genotype of fenotype redelijkerwijs kan worden aangenomen dat de gezondheid en het welzijn van het dier daardoor niet worden geschaad.

6.9 BIJLAGE 9: CONTACTGEGEVENS

6.9.1 Buitendiensten Departement Landbouw en Visserij

Antwerpen:

Departement Landbouw en Visserij
 VAC Antwerpen - Anna Bijnsgebouw
 Lange Kievitstraat 111 – 113 bus 72
 2018 ANTWERPEN
 Tel.: 03 224 92 00 Fax: 03 224 92 01
inkomenssteun.antwerpen@lv.vlaanderen.be

Vlaams-Brabant:

Departement Landbouw en Visserij
 VAC Leuven - Dirk Boutsgebouw
 Diestsepoort 6, bus 102
 3000 LEUVEN
 Tel.: 016 66 61 40 Fax: 016 66 61 41
inkomenssteun.vlaamsbrabant@lv.vlaanderen.be

Limburg:

Departement Landbouw en Visserij
 VAC Hasselt - Hendrik van Veldekegebouw
 Koningin Astridlaan 50, bus 6
 3500 HASSELT
 Tel.: 011 74 26 50 Fax: 011 74 26 69
inkomenssteun.limburg@lv.vlaanderen.be

////////////////////////////////////

Oost-Vlaanderen:

Departement Landbouw en Visserij
VAC Gent - Virginie Lovelinggebouw
Koningin Maria Hendrikaplein 70 bus 101
9000 GENT
Tel: 09 276.29.00 Fax: 09 276 29 05
inkomenssteun.oostvlaanderen@lv.vlaanderen.be

West-Vlaanderen:

Departement Landbouw en Visserij
VAC Brugge - Jacob van Maerlantgebouw
Koning Albert I-laan 1/2, bus 101
8200 BRUGGE
Tel.: 050 20 76 20 Fax: 050 20 76 29
inkomenssteun.westvlaanderen@lv.vlaanderen.be

website: www.lv.vlaanderen.be

6.9.2 Provinciale diensten van het Agentschap voor Natuur en Bos

Antwerpen:

Agentschap voor Natuur en Bos
VAC Antwerpen - Anna Bijnsgebouw
Lange Kievitstraat 111/113 bus 63
2018 Antwerpen
Tel. 03 224 62 62 Fax 03 224 60 90
ant.anb@vlaanderen.be

Vlaams-Brabant:

Agentschap voor Natuur en Bos
VAC Leuven - Dirk Boutsgebouw
Diestsepoort 6, bus 75
3000 LEUVEN
Tel.: 016 66 63 00 Fax: 016 66 63 05
vbr.anb@vlaanderen.be

Limburg:

Agentschap voor Natuur en Bos
VAC Hasselt - Hendrik van Veldekegebouw
Koningin Astridlaan 50, bus 5
3500 HASSELT
Tel. 011 74 24 50 Fax 011 74 24 99
lim.anb@vlaanderen.be

////////////////////////////////////

Oost-Vlaanderen:

Agentschap voor Natuur en Bos
VAC Gent - Virginie Lovelinggebouw
Koningin Maria Hendrikaplein 70 bus 73
9000 GENT
Tel. 09 265 46 20 Fax 09 265 45 88
ovl.anb@vlaanderen.be

West-Vlaanderen:

Agentschap voor Natuur en Bos
VAC Brugge - Jacob van Maerlant
Koning Albert I-laan 1/2, bus 74
8200 BRUGGE
Tel.: 050 24 77 40 Fax 050 24 77 45
wvl.anb@vlaanderen.be

website: www.natuureenbos.be

6.9.3 Buitendiensten van de Mestbank van de Vlaamse Landmaatschappij

VLM Regio West, met vestigingen in:

VAC Gent - Virginie Lovelinggebouw
Koningin Maria Hendrikaplein 70 bus 75,
9000 Gent
Tel.: 09 244 85 00

Velodroomstraat 28,
8200 Brugge
Tel.: 050 45 81 00

identificatie.west@vlm.be

VLM Regio Oost, met vestigingen in:

VAC Leuven - Dirk Boutsgebouw,
Diestsepoort 6 bus 74,
3000 Leuven
Tel. 016 31 17 00

Cardijnlaan 1,
2200 Herentals
Tel. 014 25 83 00

VAC Hasselt - Hendrik Van Veldekegebouw,
Koningin Astridlaan 50,
3500 Hasselt
Tel.: 011 29 87 00

identificatie.oost@vlm.be

website: www.vlm.be

